

Από το γραμματισμό στους Πολυγραμματισμούς

Μαρία Παπαδοπούλου

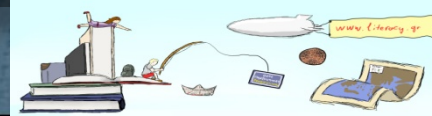
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Π.Τ.Π.Ε., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

mariapap@uth.gr

Η παρουσίαση αναπτύχθηκε για την πλατφόρμα
'Ταξίδι στον γραμματισμό'

Συνοπτική παρουσίαση

- ο Γραμματισμός: η εξέλιξη ενός όρου
- ο Αυτόνομο και ιδεολογικό μοντέλο γραμματισμού
- ο Παιδαγωγικές συνέπειες
- ο Λειτουργικός και κριτικός γραμματισμός
- ο Το μοντέλο των 4 πηγών γραμματισμού
- ο Από τον γραμματισμό στους πολυγραμματισμούς
- ο Πολυγραμματισμοί: Χαρακτηριστικά
- ο Ένας χάρτης για τους πολυγραμματισμούς
- ο Βιβλιογραφία

Γραμματισμός: Η εξέλιξη ενός όρου

- Ο γραμματισμός, απόδοση στα ελληνικά του όρου *'literacy'*, στην αρχική του οριοθέτηση αφορά τη συμβατική ικανότητα ανάγνωσης και γραφής, δηλαδή την ικανότητα του ανθρώπου να κωδικοποιεί προφορικές εκφορές σε γραπτή μορφή και αντιστρόφως.
- Πρόκειται για μία ψυχολογική ικανότητα την οποία αναπτύσσει το άτομο με βάση τις προσωπικές του δυνατότητες
- Ο γραμματισμός αφορά αποκλειστικά τη γλώσσα και μάλιστα μία μορφή αυτής, την επίσημη γλώσσα του κράτους
- Ο γραμματισμός αφορά αποκλειστικά τον γραπτό λόγο
- Μοναδικό μέσο ανάγνωσης είναι ο έντυπος (και ενίοτε ο χειρόγραφος) λόγος
- Ο γραμματισμός θεωρείται μία ουδέτερη ικανότητα, μία τεχνική γνώση
- Έχει στατικό χαρακτήρα, δηλαδή αφορά ένα πεπερασμένο σύνολο γνώσεων που κάποιος κατέχει χωρίς άλλες κοινωνικές προεκτάσεις (Χατζησαββίδης, 2007)
- Μέχρι τη δεκαετία του '80 συνδεόταν κυρίως με τον αναλφαβητισμό -ως αρνητικό ακόλουθο της έλλειψης γραμματισμού- και αφορούσε κυρίως τις συνέπειες που αυτός μπορεί να έχει στην προσωπική και επαγγελματική ζωή των ατόμων (Hannon, 2000)

Αυτόνομο/ιδεολογικό μοντέλο γραμματισμού (I)

- Τη δεκαετία του '80 αρχίζει ο προβληματισμός για την 'ουδετερότητα' του γραμματισμού
- Στον Brian Street (1984) οφείλεται η πρώτη σαφής οριοθέτηση δύο μοντέλων γραμματισμού: του αυτόνομου και του ιδεολογικού. Το 'παράδειγμα' του γραμματισμού που αναφέρεται στην προηγούμενη διαφάνεια ανήκει στο αυτόνομο μοντέλο γραμματισμού.
- Συνοπτικά για το **αυτόνομο μοντέλο γραμματισμού**, ο γραμματισμός θεωρείται μία κοινωνικά ουδέτερη τεχνική απόκτησης της γραφής και της ανάγνωσης, η οποία εξαρτάται από το υποκείμενο/μαθητή και η οποία διδάσκεται στα σχολεία.
- Επί της ουσίας, τα παιδιά από τις μέσες και ανώτερες κοινωνικές ομάδες ωφελούνται περισσότερο, καθότι έχουν μεγαλύτερη εξοικείωση με το αντικείμενο στον οικογενειακό τους χώρο, οι κοινωνικές και πολιτισμικές τους πρακτικές σε σχέση με το γραμματισμό είναι αντίστοιχες με τις σχολικές και κατέχουν τη γλώσσα του σχολείου.
- Συμπυκνώνοντας τα προηγούμενα, ο γραμματισμός στο πλαίσιο του αυτόνομου μοντέλου αφορά :

Μία γλώσσα, ένα μέσον, ένα τρόπο και είναι εκτός κοινωνικού πλαισίου

Αυτόνομο/ιδεολογικό μοντέλο γραμματισμού (ΙΙ)

- ο Σύμφωνα με το **ιδεολογικό μοντέλο του γραμματισμού**, ο γραμματισμός δεν είναι ουδέτερος
- ο Η 'ουδετερότητα' του γραμματισμού υποκρύπτει τις κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορετικότητες των μαθητών/τριών)
- ο Οι κοινωνιο-πολιτισμικές προσεγγίσεις στο γραμματισμό αρνούνται την ουδετερότητά του και τονίζουν το γεγονός ότι η μάθηση λαμβάνει χώρα σε κοινωνικο-πολιτισμικά περιβάλλοντα. Επισημαίνουν την αλληλο-εξάρτηση μεταξύ κοινωνικών και ατομικών διαδικασιών κατά την κατασκευή της γνώσης και οδηγούν από τις ψυχολογικές προσεγγίσεις του γραμματισμού σε μία κατανόηση του γραμματισμού ως κοινωνικής πρακτικής (Street, 1984)
- ο Ο γραμματισμός δεν περιορίζεται στους σχολικούς τοίχους. Αφορά γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις των μαθητών ως άτομα (αλλά και ως μέλη κοινωνικο-πολιτισμικών ομάδων) που αναπτύσσονται καθημερινά στην προσπάθειά τους να επιτύχουν διάφορους κοινωνικούς στόχους
- ο Δεν επικεντρώνεται στο γραπτό λόγο, αλλά σε όλους τους τρόπους και πόρους που οι μαθητές/τριες ενδέχεται να ενεργοποιήσουν, για να πετύχουν τους κοινωνικούς στόχους τους. Υπερβαίνει δε τα ίδια τα μέσα (γραπτός ή προφορικός λόγος) και αφορά εξίσου παραμέτρους κοινωνικής τάξης
- ο Ο γραμματισμός αφορά στη δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς επίσης μη γλωσσικά κείμενα (λ.χ. εικόνες, σχεδιαγράμματα, χάρτες κλπ.).

Παιδαγωγικές συνέπειες (ι)

- Όταν η αντίληψη του γραμματισμού κινείται στο πλαίσιο του **αυτόνομου μοντέλου**, σε παιδαγωγικό επίπεδο, όπως και στο πεδίο της γλωσσοδιδασκτικής, συνεπάγεται ότι η έρευνα στο αντικείμενο θα αφορά στην αναζήτηση των καλύτερων μεθόδων για την κατάκτηση της τεχνικής ή τη διερεύνηση της κατάλληλης ηλικίας για την κατάκτηση του μηχανισμού ή άλλα παρεμφερή ζητήματα. Το ίδιο το αντικείμενο του γραμματισμού θεωρείται δεδομένο και πεπερασμένο
- Επιπλέον, οι γνώσεις των παιδιών για το θέμα δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς η ανάγνωση και η γραφή θα διδαχθεί με τον ορθό τρόπο, στο σχολείο από τους κατάλληλα εκπαιδευμένους εκπαιδευτικούς
- Σε αυτό το πλαίσιο, η αξιολόγηση των μαθητών θα είναι ατομική, ώστε να ελέγχεται ο βαθμός κατοχής των γνώσεων από τον κάθε μαθητή και μαθήτριά
- Λογική συνέπεια: εάν όλα τα παραπάνω ισχύσουν, τότε όλα τα παιδιά θα μπορέσουν να κατέχουν στον ίδιο βαθμό την ανάγνωση και τη γραφή και για τις τυχόν αδυναμίες των παιδιών η ευθύνη βαραίνει τα ίδια, καθώς είτε δεν προσπάθησαν αρκετά είτε έχουν κάποιου τύπου μαθησιακές δυσκολίες

Παιδαγωγικές συνέπειες (II)

- ο Εάν ο γραμματισμός είναι κάτι παραπάνω και διαφορετικό από την κατάκτηση μίας τεχνικής, τότε θα πρέπει να διερευνηθεί τι είδους 'αποσκευές' φέρουν μαζί τους οι μαθητές/τριες. Οι έρευνες θα μπορούσαν να αφορούν εξίσου τη σχέση των μαθητών/τριών με το γραμματισμό, τις στάσεις τους, τις πιθανές δυσκολίες και αναστολές (π.χ. ο χώρος μιας βιβλιοθήκης απαιτεί πρακτικές γραμματισμού, τις οποίες δεν έχουν όλοι οι μαθητές/τριες λόγω κοινωνικο-πολιτισμικών καταβολών και όχι λόγω προσωπικής ευθύνης (Baynham, 2002).
- ο Σε αυτό το πλαίσιο ο γραμματισμός δεν επιτυγχάνεται με μία σαφή μεθοδολογία κατάκτησης μίας τεχνικής και δεν περιορίζεται στο γλωσσικό μάθημα
- ο Οι ιδέες, αντιλήψεις των παιδιών για το γραπτό λόγο είναι σημαντικές και κυρίως, κατασκευάζονται σε μεγάλο βαθμό εκτός σχολικού χώρου
- ο Συνεπώς, ο ρόλος της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι ουσιαστικότερος από τη διδασκαλία μίας τεχνικής. Θα πρέπει να βρεθούν εκείνοι οι μηχανισμοί που θα επιτρέπουν σε όλα τα παιδιά να αναπτύξουν με τέτοιον τρόπο το γραμματισμό, ώστε να μπορούν να εκπληρώνουν τους κοινωνικούς στόχους τους.

Λειτουργικός & κριτικός γραμματισμός

- ο Η έννοια του **λειτουργικού γραμματισμού** αφορά στην ικανότητα του ατόμου να αντεπεξέρχεται σε όλες τις δραστηριότητες στο εσωτερικό της ομάδας ή κοινότητάς του και να συνεχίζει να μπορεί να χρησιμοποιεί την ανάγνωση, γραφή και αριθμητική για την προσωπική του ανάπτυξη όσο και την ανάπτυξη της κοινότητάς του
(http://www.uis.unesco.org/ev.php?ID=5014_201&ID2=DO_TOPIC)
- ο Ο λειτουργικός γραμματισμός είναι συνήθως μετρήσιμος και ποσοτικός.
- ο Συχνά συνδέεται με την ικανότητα του ατόμου να ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- ο Εάν ο γραμματισμός στοχεύει στο να διευκολύνει τα άτομα να κατανοήσουν το περιεχόμενο των κειμένων, ο **κριτικός γραμματισμός** αφορά στην ευαισθητοποίηση των ατόμων στους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνονται τα κείμενα από τους δημιουργούς τους, ώστε να περάσουν συγκεκριμένα μηνύματα.
- ο Ο κριτικός γραμματισμός διερευνά τους (ιδεολογικούς) λόγους που κρύβονται μέσα στα κείμενα και τους σκοπούς τους οποίους αυτά υπηρετούν
- ο Τονίζεται ότι ο γραμματισμός δεν είναι ουδέτερος.

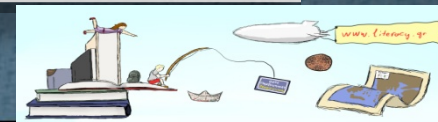
Το μοντέλο των 4 πηγών γραμματισμού

- Ιδιαίτερα ενδιαφέρον για τις παιδαγωγικές του προεκτάσεις το μοντέλο των Luke & Freebody (Freebody & Luke, 1990, Luke & Freebody, 1999) που βασίζεται στον κριτικό γραμματισμό και αφορά στον έντυπο λόγο. Στην αρχική πρόταση το μοντέλο αφορά στους ρόλους των αναγνωστών, ενώ η αναμόρφωση του μοντέλου το 1999 αφορά στις οικογένειες κοινωνικών πρακτικών
 - ✓ «σπάω» τον κώδικα - code breaking
 - ✓ κατασκευάζω σημασία - participate in the meaning of a text
 - ✓ χρησιμοποιώ τα κείμενα λειτουργικά - use texts functionally
 - ✓ αναλύω κριτικά και μετασχηματίζω - critically analyze and use
- Από την αποκωδικοποίηση των κειμένων, στη νοηματοδότησή τους, στη λειτουργική χρήση των κειμένων και στη διερεύνηση των κοινωνικών σχέσεων γύρω από τα κείμενα και, τέλος, στην κριτική ανάλυση και μετατροπή των κειμένων.
- Με αρχική αφετηρία την άποψη ότι τα κείμενα δεν είναι ουδέτερα, το μοντέλο των 4 πηγών γραμματισμού αφορά στη διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους τα κείμενα παρουσιάζουν συγκεκριμένες απόψεις, ενώ αποσιωπούν άλλες.
- Στην αναθεωρημένη εκδοχή του μοντέλου, τα κείμενα δεν είναι αποκλειστικά γλωσσικής μορφής, αλλά ενδέχεται να είναι προφορικά ή/και οπτικά.

Από το γραμματισμό στους πολυγραμματισμούς

- Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 ο γραμματισμός έχει διευρυνθεί ως προς το ίδιο το αντικείμενό του, δηλαδή τη γλώσσα.
- Με αφετηρία τις απόψεις του M.A.K. Halliday περί της φύσης του κειμένου και ταυτόχρονα με βάση τις αλλαγές στο επικοινωνιακό τοπίο και τη σημασία ποικίλων σημειωτικών τρόπων στην κατασκευή των σύγχρονων κειμένων, επαναπροσδιορίζονται τα όρια του γραμματισμού στην συμπερίληψη όχι μόνο της γλώσσας αλλά και άλλων τρόπων κατασκευής νοήματος
- Η ιδέα των '**πολυγραμματισμών**', όπως αναφέρεται από τους Kalantzis & Cope, αφορά στην *'ικανότητα κατασκευής νοήματος σε διαφορετικά πολιτισμικά, κοινωνικά ή ειδικά συγκείμενα, καθώς και την ικανότητα χρήσης όχι μόνο αλφαβητικών αλλά και πολυτροπικών αναπαραστάσεων'* (Kalantzis & Cope, 2001)

Πολυγραμματισμοί: Χαρακτηριστικά

- ο Η έννοια των **πολυγραμματισμών** (multiliteracies) υποδηλώνει την ποικιλία των μορφών κειμένου που έχουν σχέση με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων, αλλά και την ποικιλία μορφών κειμένου που παράγονται μέσα σε μια πολύγλωσση και πολυπολιτισμική κοινωνία. Δηλώνει τη γλωσσική πολυμορφία τόσο σε γεωγραφικό όσο και σε κοινωνικό -με την ευρύτερη έννοια- επίπεδο
- ο Η γλώσσα γίνεται αντιληπτή ως Κοινωνικο-πολιτισμική πρακτική
- ο Τα κείμενα δεν είναι ουδέτερα
- ο Ο γραμματισμός δεν περιορίζεται στο γλωσσικό μάθημα, αλλά επεκτείνεται σε όλα τα αντικείμενα του σχολικού προγράμματος και πέρα από αυτά
- ο Αναδεικνύεται η πολυτροπικότητα και διερευνάται η συνεισφορά κάθε τρόπου στην παραγωγή του νοήματος, αλλά και η συσχέτιση των διαφόρων τρόπων που συλλειτουργούν στα σύγχρονα κείμενα (έντυπα ή ψηφιακά)
- ο Επισημαίνεται η ανάγκη χρήσης 'μεταγλωσσών', δηλαδή λειτουργικών γραμματικών που θα περιγράφουν το νόημα στον κάθε τρόπο (οπτικό, γλωσσικό κ.α) χωριστά, αλλά και σε πολυτροπικά κείμενα όπου το νόημα κατασκευάζεται μέσω της συνέργειας των διαφόρων τρόπων αναπαράστασης.

Πολυγραμματισμοί: Χαρακτηριστικά (II)

Η παιδαγωγική πρόταση των Πολυγραμματισμών προτείνει την κατανόηση του νοήματος ως σχεδίου.

Το σχέδιο περιλαμβάνει 3 στάδια:

- ο **Το σχεδιασμένο**: παρέχει τους διατιθέμενους πόρους νοήματος
- ο **Το σχεδιασμό**: αφορά στη διαδικασία διαμόρφωσης νέου νοήματος, σε διαφορετικό πλαίσιο.
- ο **Το ανασχεδιασμένο**: συνιστά ένα νέο πόρο και όχι απλή αντιγραφή του σχεδιασμένου

(http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Odigos/thema_e2/e_2_thema.htm)

Πολυγραμματισμοί: Χαρακτηριστικά (III)

Η διαδικασία υλοποιείται μέσα από μία σειρά παιδαγωγικών διαδικασιών που περιλαμβάνουν:

- ο **Τοποθετημένη πρακτική:** Αφορά στην ερμηνεία και εξοικείωση με τα διαθέσιμα είδη λόγου και κειμενικά είδη, τα οποία υπάρχουν στην καθημερινότητα των μαθητών, αλλά και ευρύτερα εκείνα, τα οποία αναπτύσσονται σε δημόσιους χώρους, όπως και χώρους εργασίας.
- ο **Ανοικτή διδασκαλία:** Εξοικείωση με τις ειδικές μεταγλώσσες για την περιγραφή των διαφόρων τρόπων κατασκευής νοήματος. Ανάλυση και κατανόηση της λειτουργίας των διαφόρων τρόπων.
- ο **Κριτική πλαισίωση:** Ερμηνεία του κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος διαφόρων τύπων κατασκευής νοήματος. Η κριτική πλαισίωση αφορά στην ανακάλυψη των τρόπων με τους οποίους λειτουργεί κάτι. Απάντηση σε ερωτήσεις όπως: *(γιατί υπάρχει ή συμβαίνει αυτό; Ποιος είναι ο σκοπός του; Τα συμφέροντα ποιου υπηρετεί; Τα συμφέροντα ποιου υπονομεύει; Πώς λειτουργεί; Θα μπορούσε να λειτουργεί με διαφορετικό τρόπο;)*
- ο **Μετασηματισμένη πρακτική:** Το αποτέλεσμα μίας διαδικασίας κριτικής αναπλαισίωσης, ώστε η μετασηματισμένη σημασία, το προϊόν της διαδικασίας σχεδιασμού, να λειτουργήσει σε ένα νέο πλαίσιο για να εκφράσει διαφορετικές ανάγκες.

http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Odigos/thema_e2/e_2_thema.htm

Ένας χάρτης για τους πολυγραμματισμούς (I)

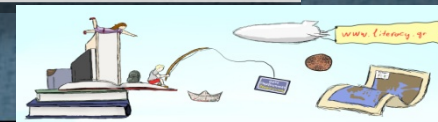
Το 2004 η Suzan Hill αναπτύσσει ένα μοντέλο για τους πολυγραμματισμούς στην προσχολική εκπαίδευση.

Ο χάρτης για τους πολυγραμματισμούς, όπως αποκαλεί το μοντέλο της, συνιστά μία ουσιαστική διεύρυνση του μοντέλου των Luke & Freebody, ώστε να συμπεριλαμβάνεται όχι μόνο ο έντυπος λόγος αλλά και ψηφιακά μέσα, να λαμβάνεται δηλαδή υπόψη η πολυμεσική και πολυτροπική καθημερινότητα των παιδιών. Ο χάρτης αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος 'Children of the new millennium' (Hill, 2004)

Ο χάρτης για τους πολυγραμματισμούς προβλέπει 4 στάδια, τα οποία όμως δεν οργανώνονται κατ' ανάγκη σε γραμμική ακολουθία. Αυτά τα στάδια αναφέρονται σε διαφορετικές πρακτικές.

Το παιδί αναπτύσσει τους πολυγραμματισμούς στη διάρκεια τεσσάρων αλληλο-σχετιζόμενων σταδίων. Δηλαδή, καθώς λειτουργεί ως:

- ο λειτουργικός χρήστης - functional user
- ο κατασκευαστής νοήματος - meaning maker
- ο κριτικός αναλυτής - critical analyzer
- ο μετασχηματιστής - transformer

Ένας χάρτης για τους πολυγραμματισμούς (II)

- ο Η **λειτουργική χρήση** αφορά τεχνική γνώση για τον εντοπισμό & σπάσιμο του κώδικα, χρήση εικόνων και συμβόλων, επιλογή και λειτουργία μηχανημάτων και μετακίνηση ανάμεσα σε διαφορετικά μέσα: βίντεο, υπολογιστές, χαρτί.
- ο Η **κατασκευή σημασίας** αφορά στην κατανόηση του πώς οι διαφορετικοί τύποι κειμένων και οι διαφορετικές τεχνολογίες νοηματοδοτούν τον κόσμο και πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τις ανάγκες των ανθρώπων.
- ο Η **κριτική ανάλυση** αφορά στην κατανόηση του ότι δεν υπάρχει καθολική αλήθεια και άρα, ό,τι διαβάζουμε και μελετάμε, είναι μία επιλογή που έχει γίνει από κάποιο άτομο. Επίσης, αφορά στην κριτική επιλογή της κατάλληλης τεχνολογίας για ένα στόχο.
- ο Τέλος, ο **μετασχηματισμός** αφορά στη χρήση γνώσεων και δεξιοτήτων με νέους τρόπους, ώστε να σχεδιάζουμε και να αναπτύσσουμε νέα κείμενα. (Hill, 2004; 2007).

Βιβλιογραφία (I)

- o Baynham, M. (2002). Πρακτικές γραμματισμού. (μτφ. Αραποπούλου). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- o Freebody, P., & Luke, A. (1990). Literacies programs: Debates and demands in cultural context. *Prospect: Australian Journal of TESOL*, 5(7), 7-16.
- o Halliday, M.A.K. (1989). "Part A.". In M.A.K. Halliday and Ruqaiya Hasan (eds). *Language, context and Text: Aspects of language in a social-semiotic perspective*. Oxford: Oxford University Press, pp. 1-49.
- o Hannon, P. (2000). *Reflecting on Literacy in Education*. New York, London: Routledge.
- o Hill, S. (2004). *Mapping multiliteracies: children in the new millennium*, Report of the Research Project 2002 - 2004, University of South Australia and The South Australian Department of Education and Children's Services.
- o Hill, S. (2005). Multiliteracies in early childhood education
http://www.plsa.plain.net.au/PLSA_2005/2005_presentations/Susan%20Hill.pdf
- o Hill, S. (2007). Multiliteracies in early childhood. In R. New & M. Cochran (eds). *Early childhood education: an international encyclopedia*. CT: Greenwood Publishing Group
- o Kalantzis, M. & Cope, B. (2001). "Multiliteracies". A framework for Action. In M. Kalantzis & B. Cope (eds). *Transformations in Language and Learning: Perspectives on Multiliteracies*. Australia: Common Ground Publishing

Βιβλιογραφία (II)

- o Luke, A. & Freebody, P. (1999). A map of possible practices: Further notes on the four resources model'. *Practically Primary*, 4 (2). Retrieved from: <http://www.alea.edu.au/freebody.htm> target=new.
- o Λύκου, Χ. (2000). Η συστημική λειτουργική γραμματική του Μ.Α.Κ. Halliday. *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2: 57-71.
- o Street, B. (1984). *Literacy in theory and practice*. Cambridge University Press.
- o Χατζησαββίδης, Σ. Ο γλωσσικός γραμματισμός και η παιδαγωγική του γραμματισμού. Θεωρητικές συνιστώσες και δεδομένα από τη διδακτική πράξη. <http://users.auth.gr/~sofronis/docs/ergasia116.pdf>
- o Χατζησαββίδης, Σ. (2007). «Ο γλωσσικός γραμματισμός και η παιδαγωγική του γραμματισμού: Θεωρητικές συνιστώσες και δεδομένα από τη διδακτική πράξη», στα Πρακτικά (ηλεκτρονική μορφή) του 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου της ΟΜΕΡ, Πάτρα 1-3 Ιουνίου 2007
- o Χατζησαββίδης, Σ. Πολυγραμματισμοί και διδασκαλία της γλώσσας <http://users.auth.gr/~sofronis/docs/ergasia93.pdf>

Τι είναι κείμενο;

Κείμενο είναι 'η γλώσσα όταν είναι λειτουργική, δηλαδή όταν επιτελεί ένα συγκεκριμένο έργο σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και όχι οι απομονωμένες λέξεις ή προτάσεις. Το κείμενο, μπορεί να είναι γραπτό ή προφορικό ή να υλοποιείται σε οποιοδήποτε άλλο μέσο έκφρασης'

Ένα κείμενο είναι μια σημασιολογική μονάδα που συγκροτείται από τα νοήματα των επιμέρους στοιχείων της, εντάσσεται μέσα στο κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο παράγεται και κατανοείται και διατηρεί με αυτό σχέσεις αμφίδρομου καθορισμού.

Halliday, 1989:10

Λύκου, 2000:62

